

Exordium:

«Gå gjennom byens lange rette gater, du sommerlyse Helligånd.
Stryk ømt henover slitte, grå fasader, og rør de trette smilebånd,
så troen gror og håpet bor, der dørene blir åpnet for de andre.» (S-97. 27,1)

Med disse ordene fra Holger Lissner i oversettelse fra Eyvind Skeie, tar vi inn over oss pinsens kjærlighet, glede og høytid. La oss reise oss og syng det femte verset av «Kved opp Guds folk».

Høytidsvers: 224,5

Kom, livsens Ande, dauden driv!
Og fød i oss ditt eige liv!
Kveik opp din kjærleik i vår hug,
og styrk oss med din eigen dug!

Prekentekest: Joh 14,23-29

Jesus sa: Den som elsker meg, vil holde fast på mitt ord, og min Far skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta bolig hos ham. Den som ikke elsker meg, holder ikke fast på mine ord. Og det ord dere hører, er ikke mitt, men Faderens, han som har sendt meg. Dette har jeg sagt dere mens jeg ennå er hos dere. Men talsmannen, Den Hellige Ånd, som Faderen skal sende i mitt navn, han skal lære dere alt og minne dere om alt det jeg har sagt dere.

Fred etterlater jeg dere, min fred gir jeg dere, ikke den fred som verden gir. La ikke hjertet bli grepet av angst og motløshet. Dere hørte at jeg sa: Jeg går bort, og jeg kommer til dere igjen. Hvis dere elsket meg, var dere glade for at jeg går til Faderen, for han er større enn jeg. Nå har jeg sagt dere dette før det skjer, for at dere skal tro når det skjer.

Slik lyder Herrens ord.

Guds frelsesplan

Pinse er Den Hellige Ånds høytid. Likevel er prekentekesten hentet fra avskjedstalen som Jesus holdt skjærtorsdag kveld. Kanskje er ikke det så rart likevel. Johannesevangeliet røper en nær sammenheng mellom påske og pinse. Påske handler om hva Jesus gjorde for å frelse oss. Pinse handler om at nåden og frelsen må tas imot for at den skal gjelde for det enkelte mennesket.

Det er en villfarelse å tro at alle mennesker er Guds barn automatisk. Jesus sier i sin samtale med Nikodemus de kjente ordene om at den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike. (Joh 3,5) Den nye fødselen og livet i Kristus er Åndens store gave og oppgave. Det er Ånden som gir oss visshet om at vi trenger Jesus. For uten Jesus er vi nådeløst forapt.

Det er fascinerende, synes jeg, å lese hvordan det som skjedde med Jesus var forutsagt. Og det samme med Åndens komme, alt var forberedt og omtalt før det skjedde. Det var ikke slik at hendelsene oppstod først, og så laget man en

lære rundt det. Nei, alt var åpenbart på forhånd av Gud. Fra tidenes morgen hadde Gud sin frelsesplan klar. Også Åndens komme hadde sin plass der. Så oppdaget man at profetiene gikk i oppfyllelse.

Så lenge Jesus gikk fysisk blant sine etterfølgere kunne han ikke være nær over alt. «Dere hørte at jeg sa: Jeg går bort, og jeg kommer til dere igjen.» Det var Jesus som kom, men på en annen måte. Han sa det med ord som: «Vi skal komme til ham og ta bolig hos ham,» og «Talsmannen, Den Hellige Ånd, som Faderen skal sende i mitt navn, han skal lære dere alt og minne dere om alt det jeg har sagt dere.»

Fader, Sønn og Hellig Ånd

Pinsedagens pretekst viser oss hvilken enhet det er mellom personene i Gud. Det var Jesus som kom nær da Ånden kom på pinsedag. Det er også Gud Fader som kommer nær når hans Ånd tar bolig i et menneske. Det er hele den treenige Gud som er til stede midt i blant oss. Likevel er de tre personer. Et av vår kirkes læreskrifter heter Den athanasianske trosbekjennelse. Dette skriftet er fra oldkirken og omhandler i den første delen treenigheten. I dette skrevet, som er blitt til etter store lærestridigheter og kamp mot vranglære, står det slik om Gud.

«For én person er Faderens, en annen Sønnens, en annen Den Hellige Ånds. Men Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds guddom er én, herligheten er like stor, majesteteten like evig. Slik som Faderen er, slik er Sønnen, slik er også Den Hellige Ånd.»

Denne enheten betoner Jesus. Det er ingen avstand og uenighet mellom personene i Gud. «Talsmannen, Den Hellige Ånd, skal ... minne dere om alt det jeg har sagt dere.» Ånden bringer ikke noe nytt, men kaster lys over det som Jesus allerede har sagt.

Åndens komme gav oss en hel Bibel. Brevlitteraturen i Det nye testamente ble til. Ånden utdypet det som Jesus hadde sagt, Guds ord ble skrevet ned. Oldkirkens teologer slo vern om det sanne Guds ord og vernet det mot vrang lære som stadig dukket opp i nye varianter. Den samme kampen har måtte pågå like til i dag, og den vil vedvare helt fram til Jesus kommer igjen.

Ånden er gitt en spesiell oppgave i forhold til Gud ord. Han er en ordets vokter, men han er ingen konservator i den forstand at Guds ord skal stå ubrukt og kun tas fram på utstilling. Han er ingen museumsvokter, men han er fornyeren og den som aktualiserer bibelordet i den enkeltes liv. Ånden er kreativ og nyskapende, men han forandrer ikke Guds ord. Det er med dette slik som profeten Jesaja skriver om at det ene står fast midt i en omskiftelig verden: «Gresset tørker bort, og blomstene visner, men ordet fra vår Gud står fast for evig.» Jes 40,8.

Nær hos den som tror

Like før vår pretekst, spurte en av disiplene: «Herre, hva kommer det av at du vil åpenbare deg for oss og ikke for verden?» Joh 14,22. Utgangspunktet for spørsmålet var nok at Jesus hadde forberedt disiplene på at en dag skulle han komme igjen som dommer på tidslinjens siste dag. Da skal han selvsagt være synlig for alle. Hvorfor snakket han da om å åpenbare seg bare for de som tror?

Det kom nok overraskende på disiplene, men Jesus kunngjorde et mellomspill, en periode før dommedag, en tid der Jesus skulle være nær hos alle sine på en mer inderlig måte enn før, på en enda nærmere måte enn før. I dette mellomspillet, som har vart like fra apostlenes dager og fram til i dag, åpenbares Jesus for de troende, og ikke for andre.

Jesus har vært konsekvent. Da han stod opp av graven, viste han seg for de troende, flere hundre av dem, men ikke for andre. Ved Åndens komme pinsedag vokste troen hos dem som åpnet sitt liv for det budskapet som ble forkynt, ikke for dem som var likegyldige eller forkastet budskapet. Av en eller annen grunn er alle troende overlatt til troens erfaring som er en indre overbevisning, mens vitenskapelige bevis ville appellere til intellektet og gitt en annen type overbevisning. Ånden skaper hjerteforholdet – og det er unikt.

Pinse og loven

Da pinseunderet skjedde i Jerusalem, var det et yrende liv i byen. Tusenvis av mennesker var samlet til jødisk pinsefeiring. I påsken hadde man feiret utferden fra Egypt, men utferden fra Egypt var ikke ferdig før loven ble gitt på Sinai. Pinsedagen ble kronen satt på verket. Pinse fullførte påsken.

Sjabuót (andre skrivemåter: Sjavout og Shjavout) (fra hebraisk שבועות, šābu'ōt), også kalt ukefesten eller jødisk pinse, er en jødisk høytid som finner sted syv uker (49 dager) etter pesah (påske). På det religiøse planet er sjabuót en feiring av at Moses tok imot Toráen fra Gud på Sinaifjellet — men sjabuót er også en innhøstingsfest for bl.a. hvete, og feires derfor når hveten er moden. Kilde: Wikipedia.

Befrielsen fra fangenskapet i Egypt ble fullført først da Guds eget folk fikk sin egen lov. Vi forstår gleden og jubelropene, vi som hvert år feirer syttende mai til minne om vår grunnlov.

I likhet med vår syttendemaifeiring var også pinse en gledens fest. Det var ikke menneskers ord Moses tok imot på Sinaifjellet. Det var Gud som på en særlig måte hadde åpenbart seg for Moses og siden de andre profetene. Det var ikke bare menneskers ord de holdt i sine hender, det var Guds ord alt sammen.

Den dag i dag kan man se, har det blitt meg fortalt, ortodokse jøder danse i gatene mens en av dem bærer loverullen, Toráen, og de andre slår ring om den. Slik viser jødene sin kjærlighet til Loven og gleden over å ha Guds ord til rettesnor i livet, i sin pinsefeiring.

Ånden og Ordet

Så ser vi at det er en forbindelse mellom jødernes pinse og vår. Også Jesus knytter an mot budene og de ordene han har talt. Noen vers over vår pretekst, sier Jesus: «Den som har mine bud og holder dem, han er det som elsker meg.» Joh 14,12.

I dagens pretekst knytter Jesus sammen kjærligheten til seg og forholdet til Ordet: «Den som elsker meg, vil holde fast på mitt ord» og «den som ikke elsker meg, holder ikke fast på mine ord.»

Ikke alle ideologier og trender i vår tid støttes av Guds ord. Vi ser av Det nye testamente at Jesus og apostlene radikaliserer lovens bud og grep tilbake til Guds vilje i skapelsen. Slik det var i begynnelsen, slik skal også det nye livet være. Som Gud er hellig, slik lærer også Ånden oss å leve et hellig liv etter de anvisninger Guds ord gir oss i budene og de nytestamentlige formaninger. Denne prosessen i oss kalles med et ord for helliggjørelse. Det står skrevet: «Uten helliggjørelse skal ingen se Herren.» Hebr 12,14.

Utfordringen til oss blir – tar vi det til oss? Elsker vi Jesus så høyt at vi holder fast på hans ord, også de formaninger som er gitt oss gjennom hans apostler? Mye er lett å ta til seg – all tale om nestekjærlighet og forvalteransvar, ordene vi liker, selv om innholdet kan være vrient nok. Men hva med det i Guds ord som i dag er politisk ukorrekt, og som vi kanskje enda til misliker at står der?

Tror vi Gud på ordet i all tale om ekteskap, gjengifte og enslig stand? Tror vi Gud på ordet når apostlene forkynner ulik myndighet og forskjell mellom mann og kvinne i ekteskap og kirke, stikk i strid med tidens likestillingsideologi der alle kjønnsforskjeller oppheves? Tror vi Gud på ordet når Skriften taler om livets ukrenkelighet også for fosteret i mors liv og i livets siste fase?

Tror vi Gud på ordet når vi som kirke og enkeltpersoner utsettes for politisk press og strømninger i tiden, til å godta, til å forandre og justere? Kanskje kjenner vi også på skam med å stå fast på det som virker ufornuftig i vår tid, men vi gjør det fordi Guds ord har overbevist oss.

Jeg tror Ånden kaller oss til å våkne opp og være en motkultur i vår tid, til å tro alt Guds ord og ta det til oss – også det som er så politisk ukorrekt at selv kirken i sin ledelse er i ferd med å gi etter, eller for lengst har oppgitt posisjoner. Dette handler ikke bare om fortolkning. Det handler om hvor vi har vårt hjerte forankret, om lojalitet til Jesus og kjærlighet til ham.

Pinse og evangeliet

Pinse for oss er ikke bare loven, men også evangeliet. Gud vil vi skal leve slik bud og formaninger sier, men Gud vet også at det ikke alltid gikk slik. Evangeliet er budskapet om at Jesus har gjort opp for det som ikke gikk som det skulle. Vi får være Guds barn på tross av slik vi er og av nåde. Vi trenger å leve nær i

denne sannheten. Ånden bruker Guds ord for å vise oss stadig større dybder i dette. Gjennom dypere erkjennelse av hvem vi er, ser vi også tydeligere behovet for nådemidlene som Jesus har gitt sin kirke fordi vi trenger dem.

Ånden er også menighetens fornyer. Det kan dreie seg om forandringer i kirken. Det kan dreie seg om fornyelse av liturgier. Men det dreier seg garantert om at kirkens medlemmer får et større engasjement for menighet og misjonenes sak, større oppslutning om gudstjenestene og en nød for at flere må komme til tro på Jesus. Pinsen fullender påsken og bringer Jesus nær. Takket være Ånden er ndernes tid ikke forbi.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.